

ਜਮਨਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਕੇਸ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਗਲੇਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਘਿਆਸ-ਉਦ-ਦੀਨ ਸੁੱਜੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਨ-ਇਵੇਕੂਏ ਮੋਰਟਗੈਗਰਜ਼ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, 1951 ਦੇ ਐਕਟ 64 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੇ. ਆਰਡਰ ਦੇ ਅੰਤਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਅੰਤਮ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਲਾਗਤਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਰੁਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਟੇਅ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੈਰ-ਇਵੇਕੂਏ ਮੋਰਟਗੈਗਰਜ਼ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਹੁਣ ਰੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਕੇਸ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਵਜੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਹੁਣ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਰ.ਐਸ.

ਸਿਵਲ ਫੁਟਕਲ

ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਦੁਆ ਅਤੇ ਆਰ ਐਸ ਨਰੂਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.ਜੇ.

ਖੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਪੈਂਟਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1965 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. 81.

ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਖਣਿਜ (ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ) ਐਕਟ (LXVI) ਮਈ, 24 ਵਾਂ ਦਾ ਸਕੋਪ—ਪੰਜਾਬ ਮਾਈਨਰ ਮਿਨਰਲ ਕੰਸੈਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼ (1964)—ਨਿਯਮ 28, 33 ਅਤੇ 61—ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ—ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼—ਦਾ ਮੁੱਲ — ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਖੱਡਾਂ ਜਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ—ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ (1) ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਖਣਿਜ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ) ਐਕਟ, 1957 ਦੀ ਧਾਰਾ 15, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵੀ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਅਤੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; (2) ਪੰਜਾਬ ਮਾਈਨਰ ਮਿਨਰਲਜ਼ ਕੰਸੈਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼, 1964, 1957 ਦੇ ਮਾਈਨਜ਼ ਐਂਡ ਮਿਨਰਲਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ) ਐਕਟ 67 ਦੀ ਧਾਰਾ 15(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮ 28, 33 ਅਤੇ 61 ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਧਾਰਾ 15(1) ਹਨ। ਐਕਟ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31(2) ਜਾਂ 31(3) ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹਨ; (3) ਵਜਬ-ਉਲ-ਆਰਜ਼ ਦਾ ਅੰਤਮ ਮੁੱਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ; (4) ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਸਵਾਲ, ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਿਤ ਕਾਰਵਾਈ। ਜੇਕਰ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਇਮਪਿਊਨਡ ਐਕਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, *ex debito justitiae*; (5) ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰਵਿਘਨ ਉਪਬੰਧ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਈ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਜਾਂ • ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ; (6) ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਲਾਮੀ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨਾਬਾਲਗ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ, ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕ ਜਾਂ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਅਗਾਊਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨਿਯਮ 61 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਇੰਡੈਂਟਚਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ 'L' ਦੇ ਪੈਰਾ 27 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ; ਅਤੇ (7) ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਰੇਤ ਲੈਣ ਜਾਂ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ (ਜੇਕਰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਹਾਦੁਰ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 7 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1965 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਦੁਆ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐੱਸ. ਨਰੂਲਾ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ, ਮਿਤੀ 2 ਮਈ, 1965 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਮਾਈਨਰ ਮਿਨਰਲ ਕੰਸੈਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼, 1964 ਜਾਂ 1953 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖਣਿਜਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ, ਵੇਚਣ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਮਿਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰਾਇਲਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਖਣਿਜ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹ ਚਾਹੁਣ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਨਿਲਾਮੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ. 1 ਨੂੰ ਚੂਨਾ-ਪੱਥਰ, ਰੇਤ ਕੱਢਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ; ਆਦਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਚ.ਐਸ. ਦੁਆਬੀਆ। ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰੇਲੀ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਰੂਲਾ, ਜੇ. ਨਰੂਲਾ, ਜੇ.—ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 15(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਮਾਈਨਰ ਮਿਨਰਲ ਕੰਸੈਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼, 1964 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

(ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ) ਐਕਟ (1957 ਦਾ 67), (ਇੱਥੋ- ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਐਕਟ ਕਹਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ 28 ਅਤੇ 33 ਨਿਯਮ ਜੋ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਨਿਲਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਲਈ ਠੇਕੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਭਨੀ ਦੇਵੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 2, ਪਿੰਡ ਘਰੋਗ, ਤਹਿਸੀਲ ਕੰਡਾਘਾਟ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿੱਚ 69 ਬਿਘੇ 19 ਬਿਸਵੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਸਦੀ ਮਿਆਦ 30 ਅਕਤੂਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਮਝੌਤੇ ਤਹਿਤ, ਉਕਤ ਕਿਸਮ ਦਾ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਰੇਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਭਨੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 3 ਰਾਮ ਨਾਥ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸੁਮਤੀ ਵਿੱਚ 107 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 10 ਬਿਸਵੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਬਿਆਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਮ ਨਾਥ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 15 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪੱਥਰ (ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤੀ ਪੱਥਰ) ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਟੇਦਾਰ ਜਾਂ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੰਸਧਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮੀਨ। ਉਹ ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਉਦਯੋਗ ਅਫ਼ਸਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਪਰਮਿਟਾਂ ਅਧੀਨ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਚੂਨਾ ਅਤੇ ਰੇਤ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਆਦ 31 ਦਸੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਮਿਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਰਾਜ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਰਮਿਟਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ, ਭਾਵ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ: 2 ਅਤੇ/ਜਾਂ 3, ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਰਮਿਟ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਾਂ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਉਦਯੋਗ ਅਫ਼ਸਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਵੱਲੋਂ 28 ਦਸੰਬਰ 1964 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਰਾਹੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 2 ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਭਨੀ ਦੇਵੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਚੂਨਾ ਅਤੇ ਰੇਤ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਮਦਨ ਲਾਲ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੰ. 3, ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ ਬੋਲੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਮ ਨਾਥ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 3 ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਚੂਨਾ ਅਤੇ ਰੇਤ 28 ਦਸੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਲਈ ਬਖਸ਼ੀ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਾਸੀਨ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 4 ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਭੱਠਿਆਂ। ਸਾੜਨ ਲਈ • ਚੂਨੇ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਲਈ ਚੂਨੇ ਦੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਾਈਟ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 24 ਦਸੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 24 ਦਸੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ, ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਉਦਯੋਗ ਅਫ਼ਸਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੂਨਾ ਜਾਂ ਰੇਤ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਨਵਰੀ, 1965 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਉਦਯੋਗ ਅਫ਼ਸਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਤੇ ਖਣਿਜਾਂ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ 28 ਦਸੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ "ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ" ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ: 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਰੇਤ ਆਦਿ ਕੱਢਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਬੈਂਚ (ਐਸ. ਬੀ. ਕੈਪੂਰ ਅਤੇ ਆਈ. ਡੀ. ਦੁਆ, ਜੇ. ਜੇ.) ਨੇ 29 ਜਨਵਰੀ, 1965 ਨੂੰ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਸਥਿਤੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਨੂੰ 10 ਫਰਵਰੀ 1965 ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੰਡਿਤ ਜੇ. ਇਹ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿਕਰੀ ਉਦਯੋਗ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਦਸੰਬਰ, 1964 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਿਲਾਮੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ' ਵਜੋਂ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਮਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਸਹਾਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਉਦਯੋਗ ਅਫ਼ਸਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ 28 ਅਤੇ 29 ਦਸੰਬਰ, 1964 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਠੇਕਾ 31 ਮਾਰਚ, 1966 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਲਾਮੀ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਲਾਮੀ ਦੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 29, 30, 32 ਅਤੇ 33 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਸ਼ਿਮਲਾ ਜ਼ਿਲੇ ਦੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਖਣਿਜ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਨਤਕ ਨੋਟੀਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ - ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ "ਘੱਟ ਦਰਜੇ ਦਾ ਚੂਨਾ" ਹੈ। ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, 1887 ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਵਜਬ-ਉਲ-ਆਰਜ਼ ਵਿੱਚ। ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਉਕਤ ਵਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। -ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਮਾਈਨਰ ਮਿਨਰਲਜ਼ ਰੂਲਜ਼, 1934 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1957 ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਪੈਪਸੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਪਰਮਿਟਾਂ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1, ਖੁਦ (ਸਾਈਟਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪਟੇਦਾਰ) ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੁਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਰੇਤ ਅਤੇ ਚੂਨੇ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਲਈ ਮਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪਰਮਿਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਜਿਸ 'ਤੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿਚ "ਪਾਥਰ" ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰੇਤ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ "ਪੱਥਰ" (ਚਟਾਨਾਂ) ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਲੇਖਕ ਦੁਆਰਾ "ਪੈਟਰੋਲੋਜੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ" ਦੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਅਤੇ 15 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਘੂ ਖਣਿਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਨਿਯਮ 35. 38. 39 ਅਤੇ 40, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕੇਸ ਲਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਮਾਈਨਰ 1 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਿਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਔਰੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੁਆਬੀਆ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮੁੱਖ ਨੁਕਤੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਦਬਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ:

(1) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ. 2 ਅਤੇ 3 ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਹੇਠਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ

ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁੜ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਖਣਿਜ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਖੋਹਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਹੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਖੁਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ; ਅਤੇ (2) ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਜਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਚਲੇ ਖਣਿਜ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਨੂੰਨ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦਲੀਲ ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਵਜਬ-ਉਲ-ਆਰਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੇ 42, ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਜਾਂ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(a) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ "ਖਣਿਜ" ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਖਣਿਜ ਖਣਿਜ ਤੇਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼" ਦਾ ਮਤਲਬ ਮਾਈਨਿੰਗ ਓਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਲੀਜ਼ ਲਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) "ਮਾਈਨਿੰਗ ਓਪਰੇਸ਼ਨਾਂ" ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰਐਫ ਓਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਣਿਜ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(e) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਛੋਟੇ ਖਣਿਜਾਂ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ: - "(e) "ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪੱਥਰ, ਬੱਜਰੀ, ਸਾਧਾਰਨ ਮਿੱਟੀ, ਰੇਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਧਾਰਨ ਰੇਤ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਣਿਜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।" ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ "ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ" ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ "ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਪੱਥਰ", "ਆਮ ਰੇਤ" ਅਤੇ "ਕੋਈ ਹੋਰ ਖਣਿਜ ਜਿਸਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਨਾਬਾਲਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖਣਿਜ"। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ MII-159(18)/54-A-II, ਮਿਤੀ 1 ਜੂਨ, 1958 ਦੁਆਰਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(e) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ "ਚੂਨਾ ਸਾੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ "ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਖਣਿਜਾਂ ਵਿੱਚ. ਪਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ MII- 169(40)/58, ਮਿਤੀ 20 ਸਤੰਬਰ, 1961 ਦੁਆਰਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖਣਿਜ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੇਠਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ: - "ਬਿਲਡਿੰਗ ਸਮੱਗਰੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚੂਨੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਭੱਠਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ"। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ (ਜਿਸ ਦਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਅਸਲ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ) ਨੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਚੂਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭੱਠਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ 20 ਸਤੰਬਰ, 1961 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਲਾਮੀ ਦਸੰਬਰ, 1964 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਚੂਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਤੋਂ 13 (ਪ੍ਰੋਸਪੈਕਟਿੰਗ ਅਤੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਸਪੈਕਟਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਂ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਖਣਿਜ ਹਨ) ਸੰਭਾਵਤ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਅਤੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਖਣਿਜਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15(1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਸੰਭਾਵੀ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਰੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਈਨਰ ਖਣਿਜਾਂ ਅਤੇ ਲਈ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਅਰੰਭ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਖਣਨ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਹਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜ ਲੀਜ਼। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ 20 ਸਤੰਬਰ 1961 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੇ ਆਖਰੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 15 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ {ਸੰਭਾਵੀ ਲਾਇਸੈਂਸਾਂ ਅਤੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਬਲਕਿ ਆਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼। ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੁਆਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਜਨਤਕ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਨੇ ਫਿਰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ ਵਜ਼ੀਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1), ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖਣਿਜ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਅਤੇ ਵੈਧ ਉਪਬੰਧ ਅਜਿਹੇ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਜ਼ੀਰ ਚੰਦ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਹਾਜਨ ਸੀ.ਜੇ., ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਖਿਆ: - "ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਚੰਬਾ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਸਾਮਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ (1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਐਸ.ਸੀ. 415। (2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1961 ਈ.ਸੀ. 1570 ਉਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਰਾਹਤ ^ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਹੋਰ ਬਿਸ਼ਨ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: - ਨਰੂਲਾ, ਜੇ, "ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਮੰਦਰ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਨ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ।

ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਣਾਇਆ ਟਰੱਸਟ ਜਨਤਕ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਪਬਲਿਕ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਪਣੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸਾਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰੇਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਮੈਕਸਿਮ ਕੁਇਕਵਿਡ ਪਲਾਂਟਾਟਰ ਸੋਲੋ, ਸੋਲੋ ਸਿਡਿਟ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ, ਮੰਦਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਰਾਜ ਨੇ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਰਾਜ ਲਈ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ (ਜੀ. ਡੀ. ਖੋਸਲਾ ਅਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਦੁਲਟ, ਜੇ. ਜੇ.), ਮਿਤੀ 5 ਅਗਸਤ, 1959, 1958 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 241—ਮੇਸਰਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਫਰਨੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਦੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੈਸਰਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਫਰਨੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ (27 ਦੇ 1952) ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੀਜ਼ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਪਟੇਦਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਮੂਲ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਰਾਣੇ ਪਟੇਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 4(2)

ਅਤੇ ਹੋਰ ^੦ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਟ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤ

■ (ਬੇਦਖਲੀ) ਐਕਟ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1956 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ

ਨਰੂਲਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੇ. ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ: -

"ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਐਕਟ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ "ਰੈਜ਼ਿਊਮ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬਲ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਆਯਾਤ ਕਰਨਾ ਤਣਾਅ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

"ਰੈਜ਼ਿਊਮ" ਦਾ ਸਿਰਫ ਮਤਲਬ ਹੈ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ, ਪਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪਟੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਿਕ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਤਾਕਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ।

ਰਿਲਾਇੰਸ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ (ਮੇਹਰ) ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ

ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੀ.ਡੀ. ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ.ਜੇ.), ਮਿਤੀ 23 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1964, 1962 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 1099 ਵਿੱਚ—ਮੈਸਰਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਫਰਨੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ। ਮੈਸਰਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਫਰਨੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇਸ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਨਤਕ ਥਾਂਵਾਂ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਪਟਿਆਲਾ), ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 31 ਆਫ 1959 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਤੋਂ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ 'ਰਾਜ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਣਗੌਲਿਆ, ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ 1931 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੀ

ਲਾਰਡ ਐਟਕਿਨ ਦੁਆਰਾ ਏਜ਼ਗਬੇਈ ਏਲੇਕੋ ਬਨਾਮ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (3) ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ: - “ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪਰਜਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ 'ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ' ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਇਹ ਸਲਾਮਤੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੋ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਅਤੇ 31 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ (ਏਰਿਕ ਵੈਸਟਨ ਸੀ.ਜੇ., ਅਤੇ ਜੇ. ਐਲ. ਕਪੂਰ, ਜੇ.) ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਦਿਆਲ ਅਤੇ ਹੋਰ (4)। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਅਹਾਤੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ:- “ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕਾਉਂਸਲ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਏਜ਼ਗਬੇਈ ਏਲੇਕੋ ਬਨਾਮ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (3), ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਪਰਿਸਰ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹਨ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1931 ਪੀ.ਸੀ. 248. ਆਈ

(4) ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. 1954 ਪੰਜਾਬ 211=ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਪੰਜਾਬ 151, ਐਫ. ਜੇ

ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1 ਰਾਹੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਈਟਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਟਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 4 ਨਾ ਤਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਿਲਾਮੀ-ਖਰੀਦਦਾਰ ਹੀ ਧਿਰ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਟਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਯੋਗ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਵੈਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਲਹਾਲ, ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ (1887 ਦਾ 17) ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ): - "41. ਧਾਤੂ ਅਤੇ ਕੋਲੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਣਾਂ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਧਰਤੀ-ਤੇਲ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਧੁਆਈ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। (42) (1) ਜਦੋਂ ਨਵੰਬਰ, 1871 ਦੇ ਅਠਾਰਵੇਂ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਜੰਗਲ, ਖੱਡ, ਲਾਵਾਰਿਸ, ਬੇਕਾਬੂ, ਉਜਾੜ ਜਾਂ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ, ਸਵੈ-ਚਾਲਤ ਉਪਜ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣ। ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। (2) ਜਦੋਂ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਜੰਗਲ ਜਾਂ ਖੱਡ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। (3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਧਾਰਨਾ ਮਈ ਦਿਖਾ ਕੇ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ-। (a) ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ; ਜਾਂ

(ਅ) ਜੇਕਰ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਚੁੱਪ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਤੋਂ, ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਜੰਗਲ ਜਾਂ ਖੱਡ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਵਿਆਜ, ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ, ਖੱਡ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਮਾਲੀਆ। (4) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜੰਗਲ, ਖੱਡ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। (43) (1) ਜਦੋਂ ਵੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਦੋ ਆਖਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਤਹ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਗੜਬੜ ਦੁਆਰਾ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। 2.) ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1870 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਭਗ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 44. ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਂ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਲਾਨਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਐਂਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 45. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਖੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਸਲਾਨਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਧਿਆਇ VI ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਐਕਟ, 1877। ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ. ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ: - (1) ਉਹ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਰੇਤ "ਧਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ" ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਅਧੀਨ

ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।

(ii) ਕਿਉਂਕਿ 18 ਨਵੰਬਰ, 1871 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖੱਡਾਂ ' ਸਵਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (iii) ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸਨੂੰ ਥਾਫਟ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਣਾਂ ਜੋ ਪੱਥਰ ਹੱਦ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਥੇ ਹੱਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਰੇਤ "ਪੱਥਰ" ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚਲੇ ਖਣਿਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹਨ; (iv) ਕਿ ਜੇਕਰ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਅਤੇ ਰੇਤ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਧਾਤੂ" ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 42(2) ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; (v) ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਗੜਬੜ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਤਹ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਕਰੇਗੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਧਾਰਾ 43 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1870 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਭਗ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ

(vi) ਕਿ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਧਾਰਣਾ ਹੈ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇੰਦਰਾਜ਼- ਨਰੂਲਾ, ਜੇ. ਦੇ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਰਾਜ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਹੀ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਰੇਤ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚੂਨੇ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਨੂੰ "ਧਾਤੂ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ" ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42(1) ਤਹਿਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ 18 ਨਵੰਬਰ, 1871 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਜ਼ਰਤੇ ਕਿ ਰੇਤ ਅਤੇ ਚੂਨੇ ਦੇ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਈਟਾਂ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 42 ਦੀ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਲਾਕਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਾਈਟਾਂ ਸਥਿਤ ਹਨ, 1871 ਵਿੱਚ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਪਟਿਆਲਾ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰੇਤ ਅਤੇ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਨਾ ਤਾਂ "ਜੰਗਲ" ਹਨ, ਨਾ ਹੀ "ਖੱਡ" ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ "ਲਾਵਾਰਿਸ, ਬੇਕਾਬੂ, ਉਜਾੜ ਜਾਂ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਜ਼ਮੀਨ" ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ "ਖੁਦਕੁਸ਼ ਉਪਜ", ਆਦਿ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖਣਿਜ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ "ਖੱਡ" ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42(1) ਵਿਚ "ਖੱਡ" ਸ਼ਬਦ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ। ਉਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਖੱਡ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਮੇਰਾ" ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੱਡਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਜੋ ਤੁਰੰਤ ਨਿਲਾਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਸ. ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੇਸ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ

ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ-ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਵਜਬ-ਉਲ-ਆਰਜ਼ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਕੋਈ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੇਤ ਪੱਥਰ (ਪੱਥਰ) ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੀ ਆਖਰੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਅਥਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਲਾਮੀ ਨੋਟਿਸ। ਅਜਿਹੇ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਰੇਤ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਨੂੰ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਧਾਤੂ ਅਤੇ ਕੋਲੇ ਦੀਆਂ ਖਾਣਾਂ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 1871 ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਭੁਲੇਖਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 (1) ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਭਾਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ "ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਨੇ 1871 ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਸੀ" ਸ਼ਬਦ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਾਰੰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। 18 ਨਵੰਬਰ, 1871, ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਲੈਂਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ (1871 ਦਾ 33), ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। 1871 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ 1887 ਦੇ ਅਣਸੋਧਿਆ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਧਾਰਾ 42 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (1) ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੇ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਅਧੀਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ

ਇਸ ਐਕਟ. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। 18 ਨਵੰਬਰ, 1871 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਜਾਂ 1871 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 42 ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ 18 ਨਵੰਬਰ, 1871 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੱਡਾਂ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42(1) ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਕਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗਾ। ਧਾਰਾ 42 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਰਤ ਵਜਬ-ਉਲ-ਆਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜਿਸਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਰੇਹੋਂ, ਪਰਗਨਾ ਭੜੌਲੀ ਖੁਰਦ, ਤਹਿਸੀਲ ਪਿੰਜੌਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਾਈਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੁਮਤਿ ਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ, ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਤਰਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ: - “ਹਮਾਰੀ ਭੋਜ ਮੋਂ ਕੋਈ ਨਜ਼ੂਲ ਵਾ ਜੰਗਲਾਤ ਵਾ ਮਤਰੂਕ ਵਾ ਘਿਰ ਮਕਬੂਜ਼ਾਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਔਰ ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਨ ਪੱਥਰ ਯਾ ਕੋਇਲਾ ਕੀ ਹੈ। ਹਾਨ, ਅਲਬਤਾ ਅਗਰ ਕੋਈ ਕਾਨ ਅਜ਼ ਕਿਸਮ ਕੋਇਲਾ ਬ੍ਰਾਮਦ ਹੋ, ਵੋਹ ਮਲਕੀਅਤ ਸਰਕਾਰ ਹੋਗੀ। ਹਮ ਮਲਿਕਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਰਾਜ਼ੀ ਵਾ ਨੁਕਸਾਨ ਫਾਸਲ ਸਾਨੂੰ ਅਰਾਜ਼ੀ ਕੇ ਲੈਨੇ ਕੇ ਮੁਸਤਕ ਹਾਂਗੇ , ਜਿਸਮਾਂ ਵੋ ਕਾਨ ਬ੍ਰਾਮਦ ਹੋਵੇਗੀ।”

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਇੰਦਰਾਜ ਪੜ੍ਹੇਗਾ: - “ਸਾਡੇ ਭੋਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ — ਜੰਗਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਪੱਥਰਾਂ ਜਾਂ ਕੋਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਨ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਜੇਕਰ ਕਦੇ ਕੋਲੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਣ ਲੱਭੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਮਾਲਕ ਸਿਰਫ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵਾਂਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਾਨ ਲੱਭੀ ਗਈ ਹੈ।” ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪੈਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- “ਜੰਗਲ ਸਰਕਾਰ ਜੋ ਹਮਾਰੀ ਭੋਜ ਆਦਮੀ ਹੱਕ ਹੈ ਵੇਹ ਮਲਕੀਅਤ ਸਰਕਾਰ ਹੈ।” ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ- “ਸਾਡੇ ਭੋਜ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵੀ ਜੰਗਲ ਹੈ, ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ।” ਜੰਗਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਰੀ ਹੈ: - “ਪੱਥਰ ਕੀ ਕੰਨੇਨ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਹੈਂ ਯੇ ਅਇੰਦਾ ਬ੍ਰਮਾਦ ਹੋਂਗੀ ਵੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸਰਕਾਰ ਹਾਂਗੀ।” ਇਸ ਵਾਕ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਵੇਗਾ: —■ “ਪੱਥਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੋ ਵੀ ਖਾਣਾਂ ਹਨ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਖੋਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।” ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਜਬ-ਉਲ-ਆਰਜ਼, ਦੁਕਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ-ਆਫ-ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ, ਇੱਥੇ ਰੇਤ ਜਾਂ ਚੂਨੇ ਦੇ ਪੱਥਰ ਦੀ ਕੋਈ ਖੱਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਹਿਲਾ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਦਾ ਆਖਰੀ ਹਵਾਲਾ ਜੰਗਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਜਬ-ਉਲ-ਆਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕੇ ਨਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮੂਲੀ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਾਈਟਾਂ 'ਤੇ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। . ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਮਾਲ ਐਕਟ ਜਾਂ ਐਕਟ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਢੁਕਵੀਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਖੀ - ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। * ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 43 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸਿਰਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਵੀ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰੇਤ ਪੱਥਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮ ਢੁਕਵੇਂ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਮ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉੱਪਰ ਦੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ- ਫਿਕਸ਼ਨ, ਮਿਤੀ 20 ਸਤੰਬਰ, 1961, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(ਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਉਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ ਹੈ। ਨਰੂਲਾ, ਜੇ. ਆਮ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਖੱਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਅੰਤਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਖੱਡ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਖੁਦਾਈ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਤਹ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੋਏ ਪੁੱਟ ਕੇ ਜਾਂ ਖੋਦਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁਦਾਈ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਖਾਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੱਡ ਵਿੱਚ ਕੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਮਾਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ■ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਹੇਠਾਂ ਸਧਾਰਣ ਰੇਤ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਚੂਨੇ ਦੇ ਪੱਥਰ ਵਰਗੇ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜਾਂ ਨੂੰ "ਖੱਡ" ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੱਡ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਦਸੰਬਰ, 1964 ਦੇ ਨਿਲਾਮੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਨਾਲ, "ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ ਖੱਡਾਂ" ਦੀ ਸੂਚੀ ਨੱਥੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦਾ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਹੱਕ ਨਿਲਾਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਖੱਡਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਖਣਿਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਅਤੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ? ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਪਟਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦਲੀਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 33 ਅਤੇ 61 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ 'ਐੱਲ' ਦੇ ਪੈਰਾ 27 ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 2 (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਈ) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।

ਐਕਟ. ਨਿਯਮ 28 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਲਾਮੀ ਜਾਂ ਟੈਂਡਰ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 5 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਠੇਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਿਯਮ 28 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ (ਨਿਲਾਮੀ-ਖਰੀਦਦਾਰ) ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਂਡਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨਿਯਮ 33 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਬੋਲੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਫਲ ਬੋਲੀਕਾਰ ਨੂੰ 'L' ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡੀਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਲਾਮੀ-ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ, ਬੋਲੀ ਜਾਂ ਟੈਂਡਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਧਾਨਿਕ ਫਾਰਮ 'L' ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਲਾਮੀ-ਖਰੀਦਦਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਇੰਡੈਂਟਰ ਹੈ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਦਾ ਪੈਰਾ 27 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: - “ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰਾਖਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ ਅਧੀਨ ਠੇਕੇਦਾਰ/ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ * ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰ/ਠੇਕੇਦਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਨਗੇ।, ਜੋ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਹੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਬਜ਼ਕਾਰ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਕਿ ਉਹ ਠੇਕੇਦਾਰ/ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਜੋ ਖਾਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ, ਅਗਾਊਂ, ਠੇਕੇਦਾਰ/ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰਕ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਨਿਯਮ 61 ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: - "61. ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ।—ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਮਾਲਕ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਟੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਪਟੇਦਾਰ ਜਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਉਸ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਉਚਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਇਹ ਇੰਨਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੇਦਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਸਮਝੇਗੀ, ਸਰਕਾਰ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰਕ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਪਟੇਦਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ- ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ। ਇਸ ਲੀਜ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।" ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਲਾਮੀ-ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਡੀਡ ਨੂੰ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਐਲ'. ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਮਾਈਨਰ ਖਣਿਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਨਿਯਮ 61 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖੁਦਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੇ ਜੋ ਉਹ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਉਚਿਤ ਜਾਂ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 27 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰਕ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇ

ਠੇਕੇਦਾਰ ਉਸ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਰੈਵੇਨਿਊ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43(2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਫਾਰਮ ਦੇ ਪੈਰਾ 27 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ "ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਤਹਿਤ" ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਉਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਇਹ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰਕ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰਕ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਮਾਈਨ ਜਾਂ ਖੱਡ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਫਾਰਮ 'ਐਲ' ਦੇ ਨਿਯਮ 61 ਅਤੇ ਪੈਰਾ 27 ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਕਟਮਈ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕਾਬਜ਼ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਯਮ 61 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ: 3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਮਕੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਨਿਯਮ 61 ਅਤੇ ਪੈਰਾ 27 ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕੋਰਸ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ, ਇਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਤਿ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ, ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉਸਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ ਸਿੱਖੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 61 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ- ਲੀਜ਼ ਦੇਣ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਲਈ। ਮੈਂ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਜੋੜ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। "ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਦੇਸ਼" ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਨਿਯਮ 61 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਨਿਯਮ 61 ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਅਲਟਰਾਵਾਇਰਸ ਵਜੋਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਤੀਨ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼। ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਮਜ਼ੀਨਰੀ ਗਲਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦਾ ਆਖਰੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 61 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31(2) ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31(3) ਗ੍ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਮੰਗ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31 ਦੇ ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (3) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਕਾਬਜ਼ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ 61 ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੀ ਦਲੀਲ ਗਲਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 61 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਾਬਜ਼ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 61 ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਐਕਟ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਰਾਮਜੀਦਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਓਜ ਰਾਜਸਥਾਨ (5) ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31(3) ਵਿੱਚ "ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ" ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ, ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਸਦ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 12 ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ

(5) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਰਾਜ. 97.

ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 31(3) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ "ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ। ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਤ ਸਹਿਮਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਦੁਆਬੀਆ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 61 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31(3) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਰੱਖਾਂਗਾ: - (i) ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਾਈਨਰ ਮਿਨਰਲਜ਼ ਕੰਸੈਸ਼ਨ ਰੂਲਜ਼, 1964, 1957 ਦੇ ਮਾਈਨਜ਼ ਐਂਡ ਮਿਨਰਲਜ਼ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ) ਐਕਟ 67 ਦੀ ਧਾਰਾ 15(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮ 28, 33 ਅਤੇ 61 ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਧਾਰਾ 15(1) ਹਨ। ਐਕਟ ਦਾ) ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 31(2) ਜਾਂ 31(3) ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਹਨ; (ii) ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਵਜਬ-ਉਲ-ਅਰਜ਼ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅੰਤਮ ਮੁੱਲ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ-ਬੀਐਫ-ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ; (iii) ਕਿ ਇਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਜਬ-ਉਲ-ਆਰਜ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਆਮ ਸਿਵਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਕੋਰਟ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸਾਡੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (iv) ਕਿ ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 1, ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਾਈਟਾਂ ਦੇ ਕਥਿਤ ਪਟੇਦਾਰ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ: (v) ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਾਲਕਾਂ (ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ. 2 ਅਤੇ 3) ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;

(vi) ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕੋਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦਖਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਸਵਾਲ, ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਿਤ ਕਾਰਵਾਈ। ਜੇਕਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਪਊਡ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਬਕਾ ਡੈਬਿਟੋ ਜਸਟਿਸ; (vii) ਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਉਪਬੰਧ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਈ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਨਿਯਮ, (viii) ਕਿ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਲਾਮੀ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨਾਬਾਲਗ ਖਣਿਜ ਅਧਿਕਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਗਾਊਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 61 ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵੀਂ ਅਥਾਰਟੀ, ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਇੰਡੈਂਟਚਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ 'L' ਦੇ ਪੈਰਾ 27 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; (ix) ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਚੂਨਾ ਪੱਥਰ ਜਾਂ ਰੇਤ ਲੈਣ ਜਾਂ ਖੁਦਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ (ਜੇਕਰ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਮਨਾਹੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਜੇ. ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਉਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਪਰ, ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਵਾਂਗਾ।

ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਦੁਆ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਦੁਆ, ਜੇ.

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਪੱਤਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ

ਐਸ.ਐਸ.ਦੁਲਤ ਅਤੇ ਆਰ.ਪੀ. ਖੋਸਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ.ਜੇ.

ਦੀਵਾਨ ਚੰਦ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ.

ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1962 ਦਾ 85

ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1908 ਦਾ IX)—ਧਾਰਾ 14— ਗਿਰਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ-ਜਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਿਰਵੀਨਾਮਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ—ਕੀ 26 ਮਈ ਨੂੰ ਗਿਰਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਛੁਟਕਾਰਾ (ਪੰਜਾਬ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਧਾਰਾ 14 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।) ਐਕਟ (II of 1913) ਨੂੰ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਗਿਰਵੀ ਰਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ (ਪੰਜਾਬ) ਐਕਟ, 1913 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਿਰਵੀਨਾਮੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਲੈਕਟਰ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰੇ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗਿਰਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਿਰਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਰਵੀਨਾਮਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਹੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ. ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੇਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Varun Taneja
Record Clerk